

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 23. apríla 2009*

V spojených veciach C-261/07 a C-299/07,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podané rozhodnutiami Rechtbank van koophandel te Antwerpen (Belgicko) z 24. mája a 21. júna 2007 a doručené Súdnemu dvoru 1. a 27. júna 2007, ktoré súvisia s konaniami:

VTB-VAB NV (C-261/07)

proti

Total Belgium NV,

a

Galatea BVBA (C-299/07)

* Jazyk konania: holandčina.

proti

Sanoma Magazines Belgium NV,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, sudcovia A. Tizzano (spravodajca), A. Borg Barthet, E. Levits a J.-J. Kasel,

generálna advokátka: V. Trstenjak,
tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 18. júna 2008,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— VTB-VAB NV, v zastúpení: L. Eliaerts a B. Gregoir, advocaten,

— Total Belgium NV, v zastúpení: J. Stuyck, advocaat,

- Sanoma Magazines Belgium NV, v zastúpení: P. Maeyaert, advocaat,
- belgická vláda, v zastúpení: L. Van den Broeck a T. Materne, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci E. Balate, avocat,
- španielska vláda, v zastúpení: M. Muñoz Pérez, splnomocnený zástupca,
- francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues a R. Loosli-Surrans, splnomocnení zástupcovia,
- portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, splnomocnený zástupca,
- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: W. Wils, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 21. októbra 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

- ¹ Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 49 ES a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („smernica o nekalých obchodných praktikách“) (Ú. v. EÚ L 149, s. 22, ďalej len „smernica“).
- ² Tieto návrhy boli predložené v rámci dvoch sporov medzi VTB-VAB NV (ďalej len „VTB“) a Total Belgium NV (ďalej len „Total Belgium“) a medzi Galatea BVBA (ďalej len „Galatea“) a Sanoma Magazines Belgium NV (ďalej len „Sanoma“) o obchodných praktikách spoločností Total Belgium a Sanoma, ktoré spoločnosť VTB, ako aj spoločnosť Galatea považuje za nekalé.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

3 Odôvodnenia č. 5, 6, 11 a 17 smernice uvádzajú:

- „(5) prekážky pre voľný pohyb tovarov a služieb cez hranice alebo pre slobodu usadiť sa... by sa mali... odstrániť. Tieto prekážky možno odstrániť iba prostredníctvom zavedenia jednotných pravidiel na úrovni Spoločenstva, ktoré zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa, a prostredníctvom vyjasnenia určitých právnych pojmov na úrovni Spoločenstva v rozsahu nevyhnutnom pre riadne fungovanie vnútorného trhu a splnenie požiadavky právnej istoty.
- (6) Táto smernica preto aproximuje právne predpisy členských štátov o nekalých obchodných praktikách vrátane nekalej reklamy, ktoré priamo poškodzujú ekonomické záujmy spotrebiteľov, a tým nepriamo poškodzujú ekonomické záujmy oprávnených účastníkov hospodárskej súťaže...
- (11) Vysoká úroveň konvergenzie dosiahnutá aproximáciou vnútroštátnych právnych predpisov prostredníctvom tejto smernice vytvára vysokú spoločnú úroveň ochrany spotrebiteľa. Táto smernica zavádza jednotný všeobecný zákaz týchto nekalých obchodných praktík, ktoré narúšajú ekonomické správanie spotrebiteľov. Taktiež stanovuje pravidlá pre agresívne obchodné praktiky, ktoré nie sú v súčasnosti upravené na úrovni Spoločenstva.

- (17) Je žiaduce, aby tie obchodné praktiky, ktoré sú za každých okolností nekalé, boli identifikované, aby sa poskytla väčšia právna istota. Príloha I preto obsahuje úplný výpočet všetkých týchto praktík. Toto sú jediné obchodné praktiky, ktoré môžu byť považované za nekalé bez toho, aby boli jednotlivo posudzované podľa ustanovení článkov 5 až 9. Tento výpočet môže byť upravený len novelizáciou tejto smernice.“

4 Článok 1 smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a dosiahnuť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa aproximáciou zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o nekalých obchodných praktikách poškodzujúcich ekonomické záujmy spotrebiteľov.“

5 Článok 2 smernice znie:

„Na účely tejto smernice:

...

d) ‚obchodné praktiky podnikateľov voči spotrebiteľom‘ (ďalej tiež ‚obchodné praktiky‘) sú akékoľvek konanie, opomenutie, spôsob správania alebo vyjadrenie,

obchodná komunikácia vrátane reklamy a marketingu obchodníka, priamo spojené s podporou, predajom alebo dodávkou produktu spotrebiteľom;

...“

6 Článok 3 ods. 1 smernice stanovuje:

„Táto smernica sa uplatňuje na nekalé obchodné praktiky podnikateľov voči spotrebiteľom tak, ako sú ustanovené v článku 5, pred, počas a po uskutočnení obchodnej transakcie vo vzťahu k produktu.“

7 Podľa článku 4 smernice:

„Členské štáty neobmedzia slobodu poskytovať služby ani neobmedzia voľný pohyb tovarov z dôvodov, ktoré spadajú do oblasti, ktorú aproximuje táto smernica.“

8 Článok 5 smernice s názvom „Zákaz nekalých obchodných praktík“ má takéto znenie:

„1. Nekalé obchodné praktiky sú zakázané.

2. Obchodná praktika je nekalá, ak:

a) je v rozpore s požiadavkami odbornej starostlivosti

a

b) podstatne narušuje alebo je spôsobilá podstatne narušiť ekonomické správanie priemerného spotrebiteľa vo vzťahu k produktu, ku ktorému sa dostane alebo ktorému je adresovaná, alebo priemerného člena skupiny, ak je obchodná praktika orientovaná na určitú skupinu spotrebiteľov.

3. Obchodné praktiky, ktoré sú spôsobilé podstatne narušiť ekonomické správanie iba jasne identifikovateľnej skupiny spotrebiteľov, ktorí sú obzvlášť zraniteľní touto praktikou alebo základným produktom z dôvodu ich duševnej poruchy alebo fyzickej vady, veku alebo dôverčivosti spôsobom, ktorý môže obchodník rozumne predpokladať, sa posudzujú z pohľadu priemerného člena tejto skupiny. Tým nie sú dotknuté bežné a oprávnené reklamné praktiky, akými sú zveličujúce vyhlásenia alebo vyhlásenia, ktoré nie sú mienené doslovne.

4. Za nekalé obchodné praktiky sa považujú najmä tie, ktoré:

a) sú klamlivé v zmysle článkov 6 a 7,

alebo

b) sú agresívne v zmysle článkov 8 a 9.

5. Príloha I obsahuje výpočet tých obchodných praktík, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé. Ten istý jediný výpočet sa uplatňuje vo všetkých členských štátoch a môže byť upravený iba novelizáciou tejto smernice.“

9 Článok 6 smernice s názvom „Klamlivé činnosti“ stanovuje:

„1. Obchodná praktika sa považuje za klamlivú, ak obsahuje nesprávne informácie a je preto nepravdivá, alebo akýmkoľvek spôsobom, vrátane celkového prevedenia, uvádza do omylu alebo je spôsobilá uviesť do omylu priemerného spotrebiteľa, a to aj keď je táto informácia vecne správna vo vzťahu k jednému alebo viacerým nasledujúcim prvkom, pričom v oboch prípadoch zapríčiňuje alebo je spôsobilá zapríčiniť, že spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil:

a) existencia alebo povaha produktu;

b) hlavné znaky produktu, ako je jeho dostupnosť, výhody, riziká, vyhotovenie, zloženie, príslušenstvo, servis zákazníkom po predaji tovaru a vybavovanie sťažností, výrobný postup a dátum výroby alebo dodávky, spôsob dodania, účel použitia, možnosti využitia, množstvo, špecifikácia, jeho zemepisný alebo

obchodný pôvod alebo očakávané výsledky použitia, alebo výsledky a podstatné ukazovatele skúšok alebo kontrol vykonaných na produkte;

- c) rozsah záväzkov obchodníka, motívy pre obchodnú praktiku a charakter procesu predaja, akékoľvek vyhlásenie alebo symbol týkajúci sa priameho alebo nepriameho sponzorstva alebo schválenia obchodníka alebo produktu;
- d) cena alebo spôsob výpočtu ceny, alebo existencia osobitnej cenovej výhody;
- e) potreba servisu, náhradného dielu, výmeny alebo opravy;
- f) osoba, vlastnosti a práva obchodníka alebo jeho zástupcu, ako je jeho totožnosť a majetok, kvalifikácia, postavenie, uznanie, členstvo v združeniach alebo jeho väzby a vlastníctvo práv priemyselného, obchodného alebo duševného vlastníctva alebo jeho ocenenia a vyznamenania;
- g) práva spotrebiteľa vrátane práva na výmenu dodaného tovaru alebo vrátenie peňazí podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES z 25. mája 1999 o určitých aspektoch predaja spotrebného tovaru a záruk na spotrebný tovar [Ú. v. L 171, s. 12; Mim. vyd. 15/004, s. 223] alebo riziká, ktorým môže byť vystavený.

2. Obchodná praktika sa taktiež považuje za klamlivú, ak v skutkovej súvislosti, berúc do úvahy všetky jej črty a okolnosti, zapríčiňuje alebo je spôsobilá zapríčiniť, že priemerný spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil, a zahŕňa:

- a) akýkoľvek marketing produktu, vrátane porovnávacej reklamy, ktorý spôsobuje nebezpečenstvo zámieny s akýmkoľvek iným produktom, ochrannou známkou, obchodným menom alebo iným rozlišujúcim znakom účastníka hospodárskej súťaže;
- b) neplnenie záväzkov obsiahnutých v kódexe správania, k dodržiavaniu ktorých sa obchodník zaviazal, ak:
 - i) nejde iba o snahu zaviazat' sa, ale o jednoznačný záväzok, ktorý môže byť preverený,
 - a
 - ii) obchodník uvedie v obchodnej praktike, že je viazaný týmto kódexom.“

10 Článok 7 smernice s názvom „Klamlivé opomenutia konania“ uvádza:

„1. Obchodná praktika sa považuje za klamlivú, ak v skutkovej súvislosti, berúc do úvahy všetky jej črty, okolnosti a obmedzenia komunikačného prostriedku, opomenie podstatnú informáciu, ktorú priemerný spotrebiteľ potrebuje v závislosti od kontextu na to, aby urobil kvalifikované rozhodnutie o obchodnej transakcii, a tým zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť, že priemerný spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil.

2. Za klamlivé opomenutie sa taktiež považuje, ak obchodník skrýva alebo poskytuje nejasným, nezrozumiteľným, viacvýznamovým alebo nevhodným spôsobom podstatné informácie uvedené v odseku 1, vzhľadom na okolnosti popísané v uvedenom odseku, alebo neoznami obchodný účel obchodnej praktiky, ak už nie je zrejmý z kontextu, a tam, kde v jednom alebo druhom prípade toto spôsobí alebo je pravdepodobné, že spôsobí, že priemerný spotrebiteľ prijme rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neprijal.

3. Ak prostriedok použitý na oznamovanie obchodnej praktiky ukladá priestorové alebo časové obmedzenia, pri rozhodovaní o tom, či bolo poskytnutie informácie opomenuté, sa vezmú do úvahy tieto obmedzenia a akékoľvek opatrenia prijaté obchodníkom na prístupnenie informácií spotrebiteľom inými prostriedkami.

4. V prípade výzvy na kúpu sa za podstatné považujú nasledujúce informácie, ak už nie sú zrejmé z kontextu:

- a) hlavné vlastnosti produktu, v rozsahu primeranom komunikačným prostriedku a produktu;
- b) adresa a totožnosť obchodníka, ako napríklad jeho obchodné meno a prípadne adresa a totožnosť obchodníka, v mene ktorého koná;
- c) cena vrátane daní, alebo ak vzhľadom na povahu produktu nemožno cenu rozumne stanoviť vopred, spôsob, ktorým sa vypočíta, ako aj v prípade, že je to vhodné, všetky ďalšie náklady na dopravu, dodanie alebo poštovné, alebo ak tieto náklady nemožno rozumne stanoviť vopred, skutočnosť, že do ceny môžu byť zarátané takéto ďalšie náklady;
- d) dojednania o spôsobe platby, dodaní, predvedení a vybavovaní sťažností, ak sa odlišujú od požiadaviek odbornej starostlivosti;
- e) pre produkty a transakcie zahŕňajúce právo odstúpenia od zmluvy alebo vypovedania zmluvy, existencia tohto práva.

5. Požiadavky na informácie zavedené právom Spoločenstva vo vzťahu k obchodnej komunikácii vrátane reklamy alebo marketingu, ktorých demonštratívny výpočet je uvedený v prílohe II, sa považujú za podstatné.“

11 Článok 8 s názvom „Agresívne obchodné praktiky“ stanovuje:

„Obchodná praktika sa považuje za agresívnu, ak v skutkovej súvislosti, berúc do úvahy všetky jej črty a okolnosti, obťažovaním, nátlakom vrátane použitia fyzickej sily alebo neprimeraným vplyvom podstatne zhoršuje alebo je spôsobilá významne zhoršiť slobodu výberu alebo správanie priemerného spotrebiteľa vo vzťahu k produktu, a tým zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť, že spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil.“

12 Článok 9 smernice s názvom „Použitie obťažovania, nátlaku a neprimeraného vplyvu“ znie:

„Pri určení, či používa obchodná praktika obťažovanie, nátlak vrátane použitia fyzickej sily alebo neprimeraný vplyv, sa berie do úvahy:

- a) jej načasovanie, miesto, povaha alebo dĺžka trvania;
- b) použitie hrozby alebo hanlivého jazyka alebo správania;
- c) zneužívanie obchodníkom akéhokoľvek osobitného nešťastia alebo okolnosti, ktoré sú také vážne, že môžu zhoršiť úsudok spotrebiteľa, čoho si je obchodník vedomý, na ovplyvnenie rozhodnutia spotrebiteľa so zreteľom na produkt;

- d) akékoľvek nevýhodné alebo neprimerané mimozmluvné prekážky, ktoré ukladá obchodník v prípade, že si spotrebiteľ želá vykonať práva podľa zmluvy, vrátane práva vypovedať zmluvu alebo zmeniť produkt alebo obchodníka;
- e) akákoľvek hrozba podniknúť kroky, ktoré nemožno podniknúť legálne.“

13 Napokon podľa článku 19 smernice:

„Členské štáty prijímú a uverejnia zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 12. 6. 2007...

Tieto opatrenia budú platiť do [od — *neoficiálny preklad*] 12. 12. 2007...”

Vnútroštátna právna úprava

- 14 Článok 54 zákona zo 14. júla 1991 o obchodných praktikách, informáciách a ochrane spotrebiteľa (*Moniteur belge* z 29. augusta 1991, ďalej len „zákon z roku 1991“) znie takto:

„Viazanou ponukou sa v zmysle tohto článku rozumie, ak je odplatné alebo bezplatné nadobudnutie tovaru, služieb, iných výhod alebo poukázok, ktoré oprávňujú k ich získaniu, viazané na nadobudnutie iných, hoci aj totožných tovarov alebo služieb.

S výnimkou prípadov taxatívne uvedených nižšie je zakázaná každá viazaná ponuka, ktorú ponúka predajca spotrebiteľovi. Taktiež je zakázaná každá viazaná ponuka spotrebiteľovi, ktorú ponúkajú viacerí predajcovia konajúci so spoločným zámerom.“

- 15 Články 55 až 57 zákona z roku 1991 obsahujú určité výnimky z tohto zákazu.

- 16 Článok 55 zákona z roku 1991 stanovuje:

„Za súhrnnú cenu je možné spoločne ponúkať

1. výrobky alebo služby tvoriace jeden celok:

Kráľ môže na návrh príslušných ministrov a ministra financií určiť služby ponúkané v odvetví financií, ktoré predstavujú jeden celok;

2. totožné výrobky alebo služby za podmienky:

- a) že každý výrobok alebo služba môžu byť nadobudnuté osobitne za svoju obvyklú cenu v tej istej prevádzkarni;
- b) že kupujúci je jasne informovaný o tejto možnosti, ako aj o cene oddeleného predaja každého výrobku a každej služby;
- c) že prípadná zľava poskytnutá kupujúcemu za súhrn tovaru alebo služieb nie je vyššia ako tretina súčtu cien.“

17 Podľa článku 56 zákona z roku 1991:

„Zdarma môžu byť ponúkané a viazané na hlavný výrobok alebo hlavnú službu:

- 1. príslušenstvo hlavného výrobku, ktoré bolo tomuto výrobku špeciálne prispôbené výrobcom tohto výrobku a dodané v rovnakom čase ako tento výrobok na účely rozšírenia alebo uľahčenia používania;

2. obal alebo nádoby používané na ochranu a úpravu výrobkov, pričom sa zohľadní povaha a hodnota výrobkov;
3. malé výrobky alebo služby uznávané obchodnými zvyklosťami, ako aj dodanie, umiestnenie, kontrola a údržba predávaných výrobkov;
4. vzorky zo sortimentu výrobcu alebo distribútora hlavného výrobku tak, aby boli ponúkané v množstve alebo v miere nevyhnutnej pre posúdenie kvality výrobku;
5. farbotlač, nálepky a iné obrázky s minimálnou obchodnou hodnotou;
6. poukážky umožňujúce účasť na povolených lotériách;
7. predmety s nezmazateľnými a jasne viditeľnými reklamnými nápismi, ktoré sú ako také nepredajné, za podmienky, že ich nadobúdacia cena zaplatená osobou, ktorá ich ponúka, nepresiahne 5 % z predajnej ceny hlavného tovaru alebo hlavnej služby, s ktorými sú dodávané.“

18 Napokon článok 57 zákona z roku 1991 stanovuje:

„Je takisto povolené zdarma ponúkať spolu s hlavným výrobkom alebo službou:

1. poukážky oprávňujúce na nadobudnutie totožného výrobku alebo služby, pokiaľ zľava vyplývajúca z tohto nadobudnutia neprekročí percentuálnu sadzbu stanovenú v článku 55 bode 2;
2. poukážky oprávňujúce na nadobudnutie jednej z výhod stanovených v článku 56 bodoch 5 a 6;
3. poukážky zakladajúce výlučne právo na vrátenie peňažnej sumy pod podmienkou:
 - a) že uvádzajú peňažnú hodnotu, ktorú predstavujú;
 - b) že v prevádzkach na predaj výrobkov alebo poskytovanie služieb bude jasne uvedená sadzba alebo výška ponúkaného vrátenia, rovnako ako aj výrobky alebo služby, ktorých nadobudnutie zakladá právo na získanie poukážok;
4. poukážky, ktoré po kúpe určitého počtu výrobkov alebo služieb zakladajú právo na výrobok alebo službu zadarmo, alebo na zľavu z ceny pri nákupe podobného

výrobku alebo služby, pričom táto výhoda musí byť poskytnutá tým istým predajcom a nesmie prevyšovať tretinu ceny výrobkov alebo služieb pôvodne nadobudnutých.

Na poukážkách musí byť uvedená prípadná platnosť poukazu, ako aj podmienky ponuky.

Ak predajca zruší svoju ponuku, spotrebiteľ má nárok na ponúknutú výhodu v pomere k nákupom, ktoré uskutočnil.“

- ¹⁹ Belgické kráľovstvo 5. júna 2007 prijalo zákon, ktorý menil a dopĺňal zákon zo 14. júla 1991 o obchodných praktikách, informáciách a ochrane spotrebiteľa (*Moniteur belge* z 21. júna 2007, s. 34272, ďalej len „zákon z 5. júna 2007“), ktorý podľa svojho článku 1 preberá ustanovenia smernice.

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

Vec C-261/07

- ²⁰ Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že od 15. januára 2007, Total Belgium, dcérska spoločnosť skupiny Total, ktorá predáva predovšetkým pohonné hmoty na čerpacích staniciach, ponúka spotrebiteľom, ktorí vlastnia kartu Total Club, počas obdobia troch týždňov bezplatnú pomoc v prípade poruchy vozidla za každé natankovanie najmenej 25 litrov pohonných hmôt pre motorové vozidlo alebo minimálne 10 litrov pre malý motocykel.

- 21 Spoločnosť VTB, ktorá pôsobí v oblasti poskytovania pomoci v prípade poruchy vozidla, podala 5. februára 2007 na Rechtbank van koophandel te Antwerpen návrh, ktorým sa domáhala nariadenia spoločnosti Total Belgium zdržať sa tejto obchodnej praktiky, pričom tvrdila, že ide o viazanú ponuku zakázanú článkom 54 zákona z roku 1991.
- 22 Za týchto okolností Rechtbank van koophandel te Antwerpen rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Odporuje smernici... vnútroštátne ustanovenie, akým je článok 54 zákona [z roku 1991], ktorý s výnimkou prípadov taxatívne uvedených v zákone zakazuje každú viazanú ponuku predávajúceho spotrebiteľovi, vrátane ponuky, pri ktorej je tovar, ktorý si musí spotrebiteľ kúpiť, spojený s bezplatnou službou, ktorej získanie je viazané na kúpu tovaru, a síce bez ohľadu na okolnosti jednotlivého prípadu, predovšetkým bez ohľadu na možné ovplyvnenie priemerného spotrebiteľa konkrétnou ponukou a bez ohľadu na to, či sa táto ponuka za osobitných okolností prípadu má považovať za porušenie povinnosti odbornej starostlivosti alebo poctivých obchodných zvyklostí?“

Vec C-299/07

- 23 Spor vo veci samej je medzi spoločnosťou Galatea, ktorá prevádzkuje obchod so spodnou bielizňou v Schotene (Belgicko) a spoločnosťou Sanoma, dcérskou spoločnosťou fínskej skupiny Sanoma, vydavateľkou viacerých periodík, medzi inými aj týždenníka *Flair*.
- 24 Vo svojom vydaní z 13. marca 2007 mal *Flair* pripojenú poukážku, ktorá poskytovala medzi 13. marcom 2007 a 15. májom 2007 zľavu od 15 do 25 % na rôzne výrobky predávané v určitých obchodoch so spodnou bielizňou vo flámskom regióne.

25 Galatea podala 22. marca 2007 na Rechtbank van koophandel te Antwerpen žalobu o zdržanie sa tejto obchodnej praxe, pričom tvrdila, že spoločnosť Sanoma porušuje najmä článok 54 zákona z roku 1991.

26 Za týchto okolností Rechtbank van koophandel te Antwerpen rozhodol o prerušení konania a položil Súdnu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Odporuje článku 49 ES o slobodnom poskytovaní služieb ako aj smernici... vnútroštátne ustanovenie, akým je článok 54 zákona [z roku 1991], ktorý s výnimkou prípadov taxatívne uvedených v zákone zakazuje každú viazanú ponuku predávajúceho spotrebiteľovi, pri ktorej je odplatné alebo bezplatné nadobudnutie tovaru, služieb, iných výhod alebo poukážok, ktoré oprávňujú k ich získaniu, viazané na kúpu iných, hoci aj totožných tovarov alebo služieb, a to bez ohľadu na okolnosti prípadu, predovšetkým bez ohľadu na možné ovplyvnenie priemerného spotrebiteľa konkrétnou ponukou, a bez ohľadu na to, či sa táto ponuka za osobitných okolností prípadu má považovať za porušenie povinnosti odbornej starostlivosti alebo poctivých obchodných zvyklostí?“

27 Uznesením predsedu Súdneho dvora z 29. augusta 2007 boli veci C-261/07 a C-299/07 spojené na účely písomnej časti konania, ústnej časti konania ako aj na účely vyhlásenia rozsudku.

O prejudiciálnych otázkach

28 Svojimi dvomi otázkami sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či smernica sa má vykladať v tom zmysle, že jej odporuje vnútroštátna právna úprava, ako je článok 54 zákona z roku 1991, ktorý okrem určitých výnimiek a bez zohľadnenia osobitných okolností prejednávanej veci, stanovuje všeobecnú zásadu zákazu viazaných ponúk predajcu spotrebiteľovi.

O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-261/07

- 29 Spoločnosť VTB spochybňuje prípustnosť návrhu na začatie prejudiciálneho konania z dôvodu, že sa týka výkladu smernice, ktorej lehota na prebratie stanovená na 12. decembra 2007 ešte neuplynula v deň, keď bolo vydané rozhodnutie o návrhu, t. j. 24. mája 2007.
- 30 Z tých istých dôvodov a bez formálneho dovolávania sa neprípustnosti, sa belgická a španielska vláda domnievajú, že smernica nie je uplatniteľná v spore vo veci samej. Zvlášť, podľa španielskej vlády, súd sa nemôže odchyliť od vnútroštátneho ustanovenia z dôvodu porušenia smernice pred uplynutím lehoty stanovenej na jej prebratie.
- 31 Tieto argumenty vôbec nemožno prijať.
- 32 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry platí, že v rámci spolupráce medzi Súdny dvorom a vnútroštátnymi súdmi zakotvenej v článku 234 ES prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý nesie zodpovednosť za súdne rozhodnutie, ktoré má byť vydané, posúdiť so zreteľom na osobitosti prípadu tak nevyhnutnosť podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania pre vydanie rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdny dvor. Preto, ak sa otázky položené vnútroštátnymi súdmi týkajú výkladu práva Spoločenstva, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť (pozri najmä rozsudky z 13. marca 2001, *PreussenElektra*, C-379/98, Zb. s. I-2099, bod 38; z 22. mája 2003, *Korhonen a i.*, C-18/01, Zb. s. I-5321, bod 19, ako aj z 19. apríla 2007, *Asemfo*, C-295/05, Zb. s. I-2999, bod 30).
- 33 Z uvedeného vyplýva, že predpoklad relevantnosti prejudiciálnych otázok položených vnútroštátnymi súdmi môže byť vyvrátený len vo výnimočných prípadoch, a najmä keď je zjavné, že požadovaný výklad ustanovení práva Spoločenstva uvedených v týchto

otázkach nemá žiadnu súvislosť so skutočnosťou ani predmetom konania vo veci samej (pozri najmä rozsudky z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 61, ako aj z 1. apríla 2008, Vláda Francúzskeho spoločenstva a Valónska vláda, C-212/06, Zb. s. I-1683, bod 29).

34 V prejednávanej veci je nutné konštatovať, že nie je zjavné, že táto prejudiciálna otázka nie je relevantná z hľadiska rozhodnutia, ktoré má prijať vnútroštátny súd.

35 Z judikatúry totiž vyplýva, že nielen vnútroštátne predpisy, ktorých predmetom je výslovne prebratie tejto smernice, treba považovať za spadajúce do pôsobnosti smernice, ale tiež od okamihu účinnosti tejto smernice aj predtým existujúce vnútroštátne predpisy, ktoré sú spôsobilé zabezpečiť súlad vnútroštátneho práva so smernicou (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. septembra 2006, Cordero Alonso, C-81/05, Zb. s. I-7569, bod 29).

36 Aj keď je pravda, že vo veci samej bol zákon z 5. júna 2007, ktorý menil a dopĺňal zákon z roku 1991 a ktorého účelom bolo formálne prebrať smernicu, prijatý neskôr, ako nastali skutočnosti vo veci samej a po prijatí rozhodnutia o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania, nič to nemení na tom, ako vyplýva z tohto rozhodnutia a ako priznala belgická vláda na pojednávaní, že sporné ustanovenia článkov 54 až 57 zákona z roku 1991, t. j. ustanovenia, ktoré stanovujú zásadu všeobecného zákazu viazaných ponúk a upravujú určité výnimky z tejto zásady, zákon z 5. júna 2007 ani nezrušil ani nezmenil.

37 Inými slovami tak ako v momente skutkových okolností vo veci samej, tak aj v okamihu prijatia rozhodnutia o návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátne orgány považovali tieto predtým existujúce ustanovenia za spôsobilé zabezpečiť prebratie smernice odo dňa nadobudnutia jej účinnosti, t. j. 12. júna 2005 a za patriace do pôsobnosti smernice.

38 Ďalej z judikatúry Súdneho dvora v každom prípade vyplýva, že počas lehoty na prebratie smernice sa členské štáty, ktoré sú jej adresátmi, musia zdržať prijímania ustanovení, ktoré by mohli vážne ohroziť uskutočnenie cieľa stanoveného danou smernicou (rozsudky z 18. decembra 1997, Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Zb. s. I-7411, bod 45; z 8. mája 2003, ATRAL, C-14/02, Zb. s. I-4431, bod 58, a z 22. novembra 2005, Mangold, C-144/04, Zb. s. I-9981, bod 67).

39 V tejto súvislosti mal Súdny dvor príležitosť spresniť, že táto povinnosť zdržať sa konania platí pre všetky orgány dotknutých členských štátov, vrátane vnútroštátnych súdov. Odo dňa, keď smernica nadobudne účinnosť, sa vnútroštátne súdy členských štátov teda musia v čo najväčšej miere zdržať takého výkladu vnútroštátneho práva, ktorý by po uplynutí lehoty na prebratie vážne ohrozil uskutočnenie cieľa, ktorý sleduje táto smernica (pozri najmä rozsudok zo 4. júla 2006, Adeneler a i., C-212/04, Zb. s. I-6057, body 122 a 123).

40 V rozsahu, v ktorom smernica v čase skutkových okolností vo veci samej nadobudla účinnosť, treba výklad, ktorý žiada Rechtbank van koophandel te Antwerpen týkajúci sa ústredných ustanovení smernice považovať za užitočný pre vnútroštátny súd na účely umožniť mu rozhodnúť vo veci, ktorá mu bola predložená a zároveň rozhodnúť v súlade s uvedenou povinnosťou zdržať sa konania.

41 Vzhľadom na to čo bolo uvedené, je potrebné považovať návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný vnútroštátnym súdom vo veci C-261/07 za prípustný.

O veci samej

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

42 Total Belgium, Sanoma, portugalská vláda a Komisia Európskych spoločenstiev sa domnievajú, že smernici odporuje zákaz viazaných ponúk, ako je stanovený v článku 54 zákona z roku 1991.

43 V tejto súvislosti Total Belgium, Sanoma a Komisia tvrdia, že viazané ponuky spadajú pod pojem „obchodné praktiky“ v zmysle smernice. Vzhľadom na skutočnosť, že táto smernica pristupuje k úplnej harmonizácii v oblasti nekalých obchodných praktík, členské štáty môžu „za každých okolností“ zakázať iba praktiky, ktoré sú v súlade s článkom 5 ods. 5 smernice uvedené v prílohe I tejto smernice. Keďže viazané ponuky nie sú ako také uvedené v tejto prílohe, môžu byť ako také zakázané, len pokiaľ so zreteľom na osobitné okolnosti prejednávanej veci vnútroštátny súd konštatuje, že sú splnené podmienky článku 5 tejto smernice. V dôsledku toho, ako tvrdí aj portugalská vláda, zásadný zákaz viazaných ponúk ako stanovuje článok 54 zákona z roku 1991, je v rozpore so smernicou.

44 Spoločnosť VTB, ako aj belgická a francúzska vláda naopak v zásade tvrdia, že viazané ponuky nespádajú pod pojem „obchodné praktiky“ v zmysle smernice a preto ani do jej pôsobnosti.

45 V tejto súvislosti belgická vláda spresňuje, že viazané ponuky boli predmetom návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o podpore predaja na vnútornom trhu (Ú. v. ES C 75, 2002, s. 11), ktorý jasne odlišoval právne zaobchádzanie s týmito ponukami od zaobchádzania s obchodnými praktikami upravenými v smernici. Keďže tento návrh bol stiahnutý až v roku 2006, belgické orgány vychádzali zo zásady, že viazané ponuky nie sú „obchodnými praktikami“. Preto pri preberaní smernice 2005/29

sa belgický zákonodarca nedomnieval, že bude musieť zmeniť článok 54 zákona z roku 1991 alebo ho vykladať vo svetle kritérií článku 5 smernice.

46 Francúzska vláda dodáva, že zvlášť, aj keď smernica zaväzuje členské štáty, aby zakázali nekalé obchodné praktiky voči spotrebiteľom, nebráni to týmto štátom, aby na účely lepšej ochrany spotrebiteľa zakázali iné praktiky, ako sú viazané ponuky, bez ohľadu na ich nekalý charakter v zmysle smernice.

47 Napokon podľa VTB článok 5 smernice v každom prípade nevylučuje, aby členské štáty kvalifikovali ako nekalé iné obchodné praktiky ako sú praktiky uvedené v prílohe smernice.

Odpoveď Súdneho dvora

48 Na účely zodpovedania položených otázok je nutné najprv určiť, či viazané ponuky, predmet sporného zákazu, predstavujú obchodné praktiky v zmysle článku 2 písm. d) smernice a teda podliehajú požiadavkám stanoveným touto smernicou.

49 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 2 písm. d) smernice definuje pojem obchodné praktiky použitím zvlášť širokej formulácie ako „akékoľvek konanie, opomenutie, spôsob správania alebo vyjadrenie, obchodná komunikácia vrátane reklamy a marketingu obchodníka, priamo spojené s podporou, predajom alebo dodávkou produktu spotrebiteľom“.

- 50 Ako uviedla generálna advokátka v bodoch 69 a 70 svojich návrhoch, viazané ponuky predstavujú obchodné konanie, ktoré patrí jednoznačne do oblasti obchodnej stratégie hospodárskeho subjektu a priamo súvisí s podporou odbytu a predajom. Z toho vyplýva, že viazané ponuky predstavujú obchodné praktiky v zmysle článku 2 písm. d) smernice a v dôsledku toho spadajú do jej pôsobnosti.
- 51 Keď je toto určené, je potrebné najprv pripomenúť, že účelom smernice je podľa jej odôvodnení č. 5 a 6, ako aj jej článku 1, stanoviť jednotné pravidlá týkajúce sa nekalých obchodných praktík podnikov voči spotrebiteľom s cieľom prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov.
- 52 Smernica tak pristupuje k úplnej harmonizácii uvedených pravidiel na úrovni Spoločenstva. Ako výslovne stanovuje článok 4 smernice a na rozdiel od tvrdenia spoločnosti VTB a francúzskej vlády, členské štáty nemôžu prijať prísnejšie opatrenia ako tie, ktoré sú definované v smernici, a to ani s cieľom zabezpečiť vyššiu úroveň ochrany spotrebiteľov.
- 53 Ďalej je potrebné uviesť, že článok 5 smernice stanovuje zákaz nekalých obchodných praktík a uvádza kritériá umožňujúce určiť taký nekalý charakter.
- 54 Podľa ods. 2 tohto ustanovenia je obchodná praktika nekalá, ak je v rozpore s požiadavkami odbornej starostlivosti a podstatne narušuje alebo je spôsobilá podstatne narušiť ekonomické správanie priemerného spotrebiteľa vo vzťahu k produktu.

- 55 Okrem toho článok 5 ods. 4 smernice presne definuje dve kategórie nekalých obchodných praktík, a to praktiky, ktoré „sú klamlivé“ a ktoré „sú agresívne“ podľa špecifických kritérií, resp. podľa článkov 6 a 7, ako aj článkov 8 a 9 smernice. Na základe týchto ustanovení sú také praktiky zakázané pokiaľ, berúc do úvahy ich črty a vecné súvislosti, zapríčiňujú alebo môžu zapríčiniť, že priemerný spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil.
- 56 Smernica taktiež vo svojej prílohe I stanovuje taxatívny zoznam 31 obchodných praktík, ktoré sú na základe článku 5 ods. 5 smernice považované za nekalé „za každých okolností“. V dôsledku toho, ako výslovne upresňuje odôvodnenie č. 17 smernice, ide o jediné obchodné praktiky, ktoré môžu byť považované za nekalé bez toho, aby boli jednotlivo posudzované podľa ustanovení článkov 5 až 9 smernice.
- 57 Napokon je dôležité uviesť, že viazané ponuky nie sú uvedené medzi vymenovanými praktikami v uvedenej prílohe I.
- 58 Otázky položené vnútroštátnym súdom preto treba skúmať s ohľadom na obsah a všeobecnú štruktúru ustanovení smernice uvedených v predchádzajúcich bodoch.
- 59 V tejto súvislosti je nutné konštatovať, že vnútroštátna právna úprava, ako je úprava vo vecí samej tým, že stanovuje domnienku protiprávnosti viazaných ponúk, nezodpovedá požiadavkám stanovených smernicou.
- 60 Článok 54 zákona z roku 1991 totiž stanovuje zásadu zákazu viazaných ponúk, hoci také praktiky nie sú uvedené v prílohe I smernice.

- 61 Ako už bolo pripomenuté v bode 56 tohto rozsudku, uvedená príloha taxatívnym spôsobom vymenúva obchodné praktiky, ktoré sú jediné zakázané za každých okolností, a ktoré teda nie je potrebné preskúmať v jednotlivých prípadoch.
- 62 Smernici tak odporuje režim zavedený článkom 54 zákona z roku 1991 v rozsahu, v ktorom tento článok všeobecným a preventívnym spôsobom zakazuje viazané ponuky bez ohľadu na akékoľvek overenie ich nekalého charakteru so zreteľom na kritériá stanovené v článkoch 5 až 9 smernice.
- 63 Ďalej týmto spôsobom pravidlo takého typu, ako je vo veci samej, naráža na obsah článku 4 smernice, ktorý členským štátom výslovne zakazuje zachovávať alebo prijať prísnejšie vnútroštátne opatrenia, a to ani s cieľom zabezpečiť vyššiu úroveň ochrany spotrebiteľov.
- 64 Napokon je potrebné dodať, že taký výklad nemôže byť spochybnený skutočnosťou, že zákon z roku 1991 stanovuje vo svojich článkoch 55 až 57 určitý počet výnimiek z uvedeného zákazu viazaných ponúk.
- 65 Aj keď tieto výnimky sú spôsobilé obmedziť dosah zákazu viazaných ponúk, nič to nemení na skutočnosti, že z dôvodu ich obmedzenej a vopred definovanej povahy nemôžu nahradiť analýzu „nekalého“ charakteru obchodnej praktiky vo svetle kritérií uvedených v článkoch 5 až 9 smernice, ktorú je nutné vykonať so zreteľom na vecné súvislosti jednotlivého prípadu, keďže ide, ako v konaniach vo veciach samých, o praktiky, ktoré nie sú uvedené v prílohe I smernice.
- 66 Toto konštatovanie je napokon potvrdené samotným obsahom niektorých predmetných výnimiek. Napríklad článok 55 zákona z roku 1991 povoľuje viazané ponuky za celkovú cenu iba v prípade, pokiaľ sa týkajú výrobkov alebo služieb, ktoré tvoria jeden

celok alebo ak sú totožné. Ako správne uvádza Komisia vo svojej odpovedi na písomnú otázku položenú Súdnym dvorom, nedá sa vylúčiť, že viazaná ponuka rôznych výrobkov a služieb, ktoré nepredstavujú ani jeden celok ani nie sú totožné, najmä prostredníctvom správneho informovania spotrebiteľa, spĺňajú podmienky lojálnosti stanovené smernicou.

⁶⁷ Za týchto podmienok je namieste konštatovať, že smernici odporuje zákaz viazaných ponúk, ako je stanovený zákonom z roku 1991. Preto nie je potrebné klásť si otázku o prípadnom porušení článku 49 ES uvádzaného v prejudiciálnej otázke položenej v rámci veci C-299/07.

⁶⁸ Vzhľadom na uvedené úvahy je potrebné na položené otázky odpovedať tak, že smernica sa má vykladať v tom zmysle, že jej odporuje vnútroštátna právna úprava, aká je vo veciach samých, ktorá okrem určitých výnimiek a bez zohľadnenia osobitných okolností prejednávanej veci zakazuje akúkoľvek viazanú ponuku predávajúceho spotrebiteľovi.

O trovách

⁶⁹ Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („smernica o nekalých obchodných praktikách“), sa má vykladať v tom zmysle, že jej odporuje vnútroštátna právna úprava, aká je vo veciach samých, ktorá okrem určitých výnimiek a bez zohľadnenia osobitných okolností prejednávanej veci zakazuje akúkoľvek viazanú ponuku predávajúceho spotrebiteľovi.

Podpisy